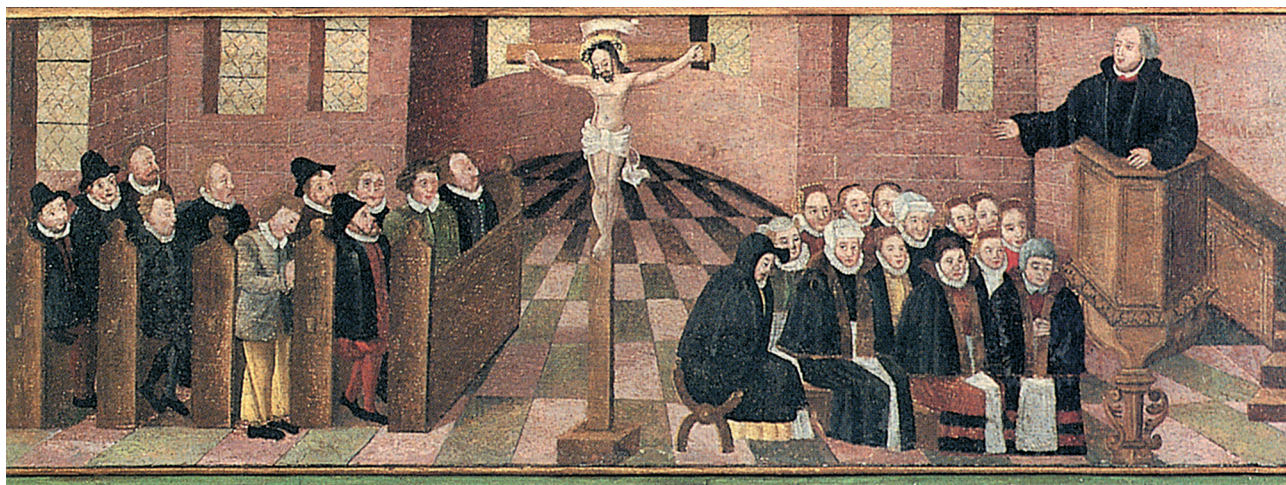


I den protestantiske kirke opereres der med Luthers definition af "det almindelige præstedømme". Det betyder, at enhver, der er døbt, er præst.

De gejstlige, dvs. præster og biskopper, er dermed ikke formidlere mellem Gud og menneske i kraft af en særlig fuldmagt, men de er ansat til at forkynde evangeliet og uddele sakramenterne for menigheden i kraft af en dertil egnet uddannelse. Det er den enkelte kristnes personlige tro, der afgør virkningen af forkyndelsen, ikke præstens fuldmagt.

I den protestantiske kirke er sognepræsterne de vigtigste. Biskopperne er i højere grad administrative ledere og dem, der skal sikre, at sognepræsten passer sit arbejde og holder sig til den accepterede liturgi og kristendomsforståelse.



Altartavlen i Tinglev Kirke fra slutningen af 1500-tallet. En den protestantiske gudstjeneste. Kirken er rensat for billeder bortset fra den korsfæstede Kristus. Menigheden er strengt opdelt i mænd og kvinder. Mændene står/sidder på ordentlige kirkebænke, mens kvinderne er henvist til medbragte stole. Alle vender ansigtet imod sognepræsten, der prædiker fra den højt hævede prædikestol. Foto: Jens Bruun

## -DE 2 SAKRAMENTER

Luther afviste 5 af de 7 sakramenter med følgende argumenter: Mennesket skal ikke aflægge BOD for sine synder, kun skrifte, angre og søge tilgivelse. Man skal dog skrifte for at modtage nadverens sakramente, og derfor skriftede man i den protestantiske kirke helt op i 1800-tallet. Idag er skriftemålet afløst af en bøn om tilgivelse for menneskets synder, der siges ved indledningen til nadveren.

Argumenter for afvisningen: ÆGTESKABET er kun en kirkelig velsignelse, det var allerede juridisk gyldigt ved trolovelsen. SALVELSE AF SYGE er ikke et sakramente, men præsten skal fortsat uddele nadver og dåb hjemme hos dem, der ikke kan komme i kirke. FIRMElsen er overflødig. Dåben er tilstrækkelig. Luther mente, at de unge mennesker skulle lære om den sande kristendom. Men konfirmationen blev først indført i kirken i 1600-tallet og blev tvunget i 1736. PRÆSTEVIELSE er ikke nødvendig, alle døbte er gejstlige og det skal man ikke vies til.

Den protestantiske kirke anerkender kun to sakramenter, dvs. kirkelige handlinger, der er indstiftet af Kristus, og som formidler Guds nåde til den der modtager sakramentet i TRO.

Det drejer sig om dåben og nadveren. I kraft af "det almindelige præstedømme", kan de to sakramenter foretages af alle der er døbte.

### 1: DÅBEN

Når mennesket døbes optages det i den kristne menighed. Gud renser mennesket for dets synder og skænker det Helligånden.

Til gengæld forpligter den døbte sig til en ubetinget tro. Dåben er en slags kontrakt mellem Gud og den døbte. Fra 1537 nøjedes man med tre håndfulde vand på barnets pande.

### 2: NADVEREN

er det sakramente, der gentager det sidste måltid, som Kristus indtog med sine apostle. Han delte brødet og vinen med disciplene med ordene om at brødet er mit legeme og vinen mit blod. For Luther var nadveren en hellig handling.

Brød og vin ændrer dog ikke karakter, men ordene, der bliver læst, betyder at Kristus er til stede i, med og under brødet og vinen. Ved at indtage det får mennesket del i Kristi krop, der hænger sammen med hans himmelske ånd og hele den kristne tro. Nadveren er altså ikke et offer til Gud, men en gave til mennesket. Alterbordet er kun et nadverbord.

## - GUDSTJENESTEN

**G**udstjenesten er det ritual indenfor den protestantiske kirke, hvor menigheden i fællesskab hører evangeliet, lærer om indholdet og beder til Gud. Gudstjenesten er ikke et sakramente, det er derfor ikke en hellig handling. Da det er bibelens tekst og forståelsen af Guds ord, der er centrale for menneskets tro, så bliver præstens læsning af bibelen og prædiken det centrale i gudstjenesten. Derfor var det vigtigt, at menigheden kunne sidde på bænke under gudstjenesten, og at præsten stod så højt at alle kunne høre.

**F**or Luther kan en gudstjeneste foregå overalt. Kirken kan ikke opfattes som et helligt rum, hvor gudstjenesten skal foregå. Det er evangeliets ord, der gør et sted helligt – og evangeliets ord kan høres alle steder.

**D**en protestantiske gudstjeneste foregik næsten på samme måde, som den katolske messe, dog med visse ændringer.

- Gudstjenesten foregik på modersmålet, i takt med at biberne blev oversat og kom ud i kirkerne.
- Prædiken fik en central betydning. Læsningen fra evangeliet foregik fra prædikestolen, så sammenhængen mellem evangelium og prædiken blev meget tydelig.
- Undervisningen af menigheden fik høj prioritet. Luthers lille katekismus – hvori Luther har forklaret fadervor, trosbekendelsen, de ti bud, dåb og nadver på en enkel måde – blev en del af prædiken.
- Hvert medlem af menigheden modtog nadvereni form af brød og vin – præsten gjorde det ikkelængere på menighedens vegne.
- Salmesang på modersmålet. Tysk- eller dansksprogede salmer blev indlagt forskellige steder i gudstjenesteritualet, og langsomt lærte menigheden, at de selv skulle deltage aktivt i en gudstjeneste.
- De øvrige kirkelige handlinger, vielse, dåbog skriftemål, foregik som i den katolske tid i forbindelse med gudstjenesten.

**M**artin Luther brændte i 1520 den katolske kirkeret og forkastede dermed kirkens love, som Luther ikke mente stammede fra Gud. Det kom til at have store konsekvenser for, hvordan samfundet blev indrettet efter reformationen.

I følge Luther styrer Gud verden via to regimenter (styreformere): Den gejstlige, som ved Helligånden skaber kristne og gode mennesker under Kristus, og den verdslige, som bremser de onde mennesker, så de udadtil er nødt til at holde fred og forholde sig i ro, meget mod deres vilje.

1. Det gejstlige regimente har kun ordets kraft og kan ikke udøve tvang, for man kan ikke anvende magt i trossager. Hjertet kan ikke tvinges. Gud har givet en lov, der fordømmer synderen, og et evangelium, der tilgiver synderen. Det gejstlige regimente fungerer kun ved frihed til at TRO, og ingen verdslig lov kan tvinge et menneske til at tro!

2. Det verdslige regimente omfatter alle menneskets grundbetingelser, stat, folk, familie, kald, stand m.m. Gud har indsat den verdslige myndighed for at forhindre ondskaben og uretten i at regere. Det verdslige regimente fungerer ved fyrstens magt og samfundets love. Love, der skal holde synd og uret nede med magt og tvang. Men det verdslige regimentes love rækker kun til legeme og ejendom. De ydre ting på jorden har ingen magt over det åndelige!

**P**ræsterne skal derfor udøve det åndelige regimente gennem Guds ord og Helligånden, og lade det verdslige regimente om at sikre menneskelivets grundforhold.

## KONGENS MAGT

Da Christian gennemførte reformationen i Haderslev i 1526 og senere i resten af Danmark, blev kirkens verdslige magt begrænset. Kongen konfiskerede kirkens jord, og kirkens repræsentanter mistede deres pladser i kongens råd. Kongen rådførte sig nu kun med adelen. Magten blev i stigende grad koncentreret hos kongen, og der udviklede sig en egentlig statsmagt med få herrer, som i høj grad var baseret på troskab og lydighed over for kongen.

## KIRKENS FUNKTION

Selv om den kirkelige organisation med biskopper, domkapitler, provster og sognepræster blev bibeholdt, var kirken ikke længere en selvstændig magt. Den var blevet en fyrstekirke med hertugen eller kongen som den øverste leder. Sognepræsterne fik en vigtig rolle i den protestantiske kirke, fordi de var fyrstens forlængede arm ude i sognet. Præsten blev den fyrstelige embedsmand, som var tættest på borgerne. Biskopperne koncentrerede sig nu mere om det teologiske, bl.a. ved at holde tilsyn med præsterne gennem hyppige kontrolbesøg, såkaldte visitatser.

## REGULERING

Da det verdslige regimente skulle regulere alle menneskelivets forhold, blandede kongen sig nu langt mere i de sociale og moralske samfundsspørgsmål, som førhen havde været kirkens sag. Kongen skulle udvikle samfundet i kristen retning efter bibelens ord, og der blev i stigende grad sat lighedstegn mellem gode kristne og gode samfundsborgere. Fyrsten tog sig nu af både moralske og etiske spørgsmål f.eks. fattigforsorg, ægteskabslovgivning og arv. Et godt eksempel er hertug Hans den Ældres luksusforordning fra 1566. I disse forordninger blander fyrsten sig i ALT. Der er regler for udsmykningen af puderne i brudesengen, regler for antal gæster til dåb og bryllup, regler for påklædning, og hertug Hans den Ældre forbød endog gravøl! Den slags havde en middelalderlig fyrste aldrig blandet sig i.